

Особливості застосування дистанційного навчання під час викладання спортивно-педагогічних дисциплін

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

Постановка наукової проблеми та її значення. Освіта особистості – найважливіша загальнолюдська проблема сучасності. Дедалі очевиднішою ця істина стає у XXI ст. – у часи інформатизації та комп'ютеризації всього суспільного життя. Сьогоднішньою академічною спільнотою системи освіти України визнано, що найважливішим і перспективним напрямом розвитку системи освіти є широке впровадження методів нетрадиційного навчання на основі використання сучасних педагогічних, перспективних інформаційних і телекомунікаційних технологій [9].

Адаптація особистості до інформаційного суспільства, у якому персональний комп'ютер, підключений до глобальної мережі Internet, дає змогу здійснювати новий тип освіти: відкрите або дистанційне навчання характеризує сучасний період розвитку світової спільноти.

До теоретичного й експериментального розв'язання проблеми дистанційного навчання зверталося багато науковців [1; 2; 4; 7]. Однак у проведених дослідженнях технології дистанційного навчання ґрунтувалися на принципах і методах традиційної педагогіки, при яких особистісні особливості студентів нівелюються, а їхні інтереси й потреби не враховуються.

Навчальна діяльність майбутніх фахівців галузі фізичного виховання та спорту найчастіше пов'язана з багаторазовими й тривалими пропусками академічних занять у ВНЗ, пов'язаними з напруженою навчально-тренувальною діяльністю, виїзди на навчально-тренувальні збори, підготовку й участь у змаганнях різного рівня. Для таких студентів потрібна особлива форма навчання, яка б не поступалася за ефективністю традиційній навчальній діяльності, прийнятій у вищих навчальних закладах [9].

Однією з таких форм є дистанційне навчання. Ідея нетрадиційного навчання, освіти, на наш погляд, – це наслідок технологічного розвитку ідей децентралізації освітнього процесу, свого часу реалізованих у формі заочного навчання: у вітчизняній системі освіти – заочні навчальні заклади або відділення заочного навчання в освітніх установах очної форми; за кордоном – відкриті університети. Нині ця ідея отримала потужний імпульс розвитку у зв'язку з розповсюдженням найсучасніших інформаційних технологій – мережових гіпермедіа й мультимедіа. Такі технології створили принципово нові можливості формування, накопичення та доступу до будь-якої інформації [3].

Завдання роботи – вивчити стан застосування технологій дистанційного навчання на сучасному етапі розвитку освіти; визначити особливості використання засобів дистанційного навчання під час викладання спортивно-педагогічних дисциплін.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Дистанційне навчання (ДН) – це здебільшого заочне навчання з максимальним використанням у навчальному процесі можливостей, що надаються сучасними засобами телекомунікації і комп'ютерними мережами.

Сучасний рівень розвитку інформаційних технологій дає змогу перейти на якісно іншу форму – дистанційну освіту (ДО). Специфіка викладання спортивно-педагогічних дисциплін (СПД) у ВНЗ ще більше актуалізує постановку цього питання.

Система освіти, що склалася протягом століть, за останні роки зазнає істотної модернізації у зв'язку з розвитком і практичним використанням нових інформаційних та телекомунікаційних технологій. Традиційне спілкування викладача й студентів на лекційних, семінарських і лабораторних заняттях значною мірою починає замінюватися спілкуванням студент–комп'ютер, викладач–телекомунікаційна система. Найбільш концентровано вищевказані зміни проявляються в системі ДО.

ДО можна охарактеризувати як сучасну форму навчання на відстані з використанням нових інформаційних технологій і систем мультимедіа, що дає змогу подолати недоліки традиційної заочної форми навчання, зберігаючи при цьому всі її переваги.

ДО являє собою навчання через мережу Інтернет та інші комп'ютерні комунікаційні канали. Це забезпечує інтенсивний і тісний двосторонній обмін інформацією між слухачами й викладачем. Застосування відеоконференцій та онлайн-бесід (chat) створює ефект присутності й розширює рамки інтерактивної взаємодії [8].

Нині в системі вищої професійної освіти в Україні, у тому числі в системі фізичного виховання студентів у ВНЗ склалася проблемна ситуація, що вимагає негайного розв'язання [3; 5].

Одне із таких рішень можливе за умови перебудовання системи вищої професійної освіти таким чином, щоб кожен студент міг вибудувати свою індивідуальну траєкторію освоєння необхідного навчального матеріалу зі спортивно-педагогічних дисциплін.

Дієвим інструментом розв'язання вищевказаної проблеми сьогодні стає ДН, орієнтація ДН на використання в навчальному процесі сучасних інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) [5].

Мета СПД у ВНЗ – формування професійних компетенцій студентами як практичного, так і теоретичного характеру, оволодіння великою базою теоретичних знань, засвоєння практичних умінь та навичок, формування здібностей до самонавчання й самоконтролю, самопідготовки та самоадаптації до майбутньої професійної діяльності в умовах соціально-економічних перетворень сучасного суспільства [1].

Отже, суттєвою є зміна характеру взаємодії діяльності студентів і викладачів у процесі вивчення СПД. Застосування технологій ДН під час викладання СПД повинно відбуватись у двох напрямках:

- при засвоєнні теоретичного розділу навчальної програми з дисципліни (лекції, тестування) з використанням як традиційних засобів навчання, так і засобів ІКТ;
- при засвоєнні практичного розділу (проведення практичних занять) із застосуванням традиційної структури навчально-тренувального заняття, традиційних засобів фізичного виховання та інноваційної структури навчально-тренувального заняття.

Під час засвоєння *теоретичного розділу* з використанням засобів навчання, що функціонують на базі ІКТ, з'являється інтерактивний партнер як для студента, так і викладача, у результаті чого зворотний зв'язок відбувається між трьома компонентами навчальної інформаційної взаємодії [3].

При засвоєнні *практичного та контрольного розділів* програми також змінюється характер взаємодії між студентом і викладачем. Проте в процесі практичної діяльності студента зі СПД значення технологій ДН знижується до мінімуму.

Для раціонального й ефективного застосування технологій ДН під час викладання СПД потрібно дотримуватися таких педагогічних умов:

- дуальний характер технологій ДН для студентів: з одного боку, вони є технологіями, які студенти, навчаючись, використовують у навчально-виховному процесі, з іншого – такі технології є об'єктом вивчення й опанування;
- формування в процесі ДН когнітивного досвіду особистості, досвіду оволодіння засобами діяльності, творчої діяльності, ставлень особистості в нових умовах застосування інформаційних технологій;
- за умови збільшення частки самостійної роботи при ДН навчальний матеріал повинен бути адаптованим, тому контент ДН має формуватися за допомогою системного дидактичного проектування;
- студенти та викладачі повинні володіти навичками організації самостійного навчання;
- організація ДН має ґрунтуватися на організації продуктивної діяльності студентів, у ході розв'язання навчальних проблем;
- для організації ДН потрібно підготувати студентів і викладачів до використання технологій ДН, сформувати в них певні навички й уміння, причому, з огляду на специфіку педагогічного навчального закладу, у викладачів та студентів формуються навички і тих, хто навчається, і тих, хто навчає (розробляє дистанційний курс і підтримує ДН) [4].

Оскільки ДН передбачає використання сучасних ІКТ, при його застосуванні під час викладання СПД потрібно розв'язувати проблеми, які були визначені науковцями. П. К. Петров, О. П. Дімітрів, Е. Р. Ахмедзянов [6] наголошують, що активне впровадження сучасних ІКТ у галузі фізичного виховання й спорту неможливе без розв'язання проблеми недостатньої інформаційної підготовленості професорсько-викладацького складу університетів і факультетів фізичної культури; проблеми відсутності програмно-методичного забезпечення навчального процесу та самостійної роботи; проблеми створення інформаційного середовища фізкультурної освіти; створення матеріально-технічної бази університетів і факультетів фізичної культури. На думку науковців, остання проблема є основною й

полягає у створенні та використанні сучасних комп'ютерних класів, поєднаних внутрішніми мережами й можливістю виходу у всесвітню мережу Інтернет.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Сучасний рівень розвитку інформаційних технологій дає змогу перейти на якісно іншу форму – ДО, а також використовувати засоби ДН під час викладання СПД. Застосування технологій ДН при викладанні СПД повинно відбуватись у двох напрямках: при засвоєнні теоретичного розділу навчальної програми з дисципліни з використанням як традиційних засобів навчання, так і засобів ІКТ; під час засвоєння практичного розділу, проте в процесі практичної діяльності студента зі СПД значення технологій ДН знижується до мінімуму. Для повноцінного використання засобів ДН потрібно розв'язати низку проблем.

Запровадження елементів ДН у систему професійної підготовки фахівців із фізичної культури й спорту дасть можливість скоротити кількість аудиторних годин на вивчення теоретичного матеріалу, натомість – збільшити кількість часу на користь практичних занять зі спортивно-педагогічних дисциплін і тим самим покращити якість підготовки майбутніх фахівців.

Джерела та література

1. Биков В. Ю. Технологія створення дистанційного курсу : навч. посіб. / В. Ю. Биков, В. М. Кухаренко, Н. Г. Сиротенко [та ін.]. – К. : Міленіум, 2008. – 324 с.
2. Дивак В. В. Використання відкритих систем дистанційного навчання у підготовці фахівців з педагогіки вищої школи [Електронний ресурс] / В. В. Дивак // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – № 2 (28). – Режим доступу до журн. : <http://www.journal.iitta.gov.ua>.
3. Димова А. Л. Основные направления научных исследований в области информатизации физкультурного образования / А. Л. Димова // Ученые записки. – Вып. 26. – М. : ИИО РАО, 2007. – С. 3–9.
4. Жевакіна Н. В. Технологія дистанційного навчання: сутність та особливості / Н. В. Жевакіна // Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – 2003. – № 4. – С. 68–73.
5. Петров П. К. Система подготовки будущих специалистов физической культуры в условиях информатизации образования : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / П. К. Петров. – Ижевск, 2004. – 40 с.
6. Петров П. К. Универсальная информационно-диагностическая система по спортивно-педагогическим дисциплинам на основе современных информационных технологий / П. К. Петров, О. Б. Дмитриев, Э. Р. Ахмедзянов // Теория и практика физической культуры. – 2001. – № 6. – С. 57–59.
7. Полат Е. С. Теория и практика дистанционного обучения : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева. – М. : Издат. центр «Академия», 2004. – 416 с.
8. Сячин В. Д. Проблема дистанционного образования в физкультурных вузах / В. Д. Сячин, М. А. Новоселов // Теория и практика физической культуры. – 2000. – № 12. – С. 26, 39–41.
9. Шандригось Г. А. Дистанційне навчання в системі підготовки фахівців з фізичної культури і спорту / Г. А. Шандригось, В. І. Шандригось, П. І. Ладика // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – Серія № 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт : зб. наук. пр. / за ред. Г. М. Арзютова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 5 К (61) 15. – С. 270–273.

Анотації

У статті порушено актуальну проблему застосування дистанційного навчання (ДН) під час викладання спортивно-педагогічних дисциплін (СПД). Мета статті – визначити особливості використання методів ДН під час викладання СПД. Завдання – вивчити стан застосування технологій ДН на сучасному етапі розвитку освіти; визначити особливості використання засобів ДН під час викладання СПД. Визначенно напрями використання технологій ДН та проблеми, які потрібно розв'язати для ефективного застосування цих технологій при викладанні СПД. У результаті дослідження виявлено, що сучасний рівень розвитку інформаційних технологій дає змогу перейти на якісно іншу форму – дистанційну освіту, а також використовувати засоби ДН під час викладання СПД. Застосування технологій ДН при викладанні СПД повинно відбуватись у двох напрямках: при засвоєнні теоретичного розділу навчальної програми з дисципліни з використанням як традиційних засобів навчання, так і засобів ІКТ; при засвоєнні практичного розділу, проте в процесі практичної діяльності студента зі СПД значення технологій ДН знижується до мінімуму. Для повноцінного використання засобів ДН потрібно розв'язати низку проблем.

Ключові слова: дистанційне навчання, спортивно-педагогічні дисципліни, інформаційні комунікативні технології.

Петр Ладика, Галина Шандригось, Виктор Шандригось. Особенности применения дистанционного обучения при преподавании спортивно-педагогических дисциплин. В статье авторами поднимается актуальная проблема применения дистанционного обучения (ДО) при преподавании спортивно-педагогических дисциплин (СПД). Цель статьи – определить особенности использования методов ДО при преподавании СПД. Задачи – изучить состояние применения технологий ДО на современном этапе развития образования; опре-

делить особенности использования средств ДО при преподавании СПД. Определены направления использования технологий ДО и проблемы, которые необходимо решать для эффективного применения данных технологий при преподавании СПД. В результате исследования ученые обнаружили, что современный уровень развития информационных технологий позволяет перейти на качественно другую форму – дистанционное образование, а также использовать средства ДО при преподавании СПД. Применение технологий ДО при преподавании СПД должно происходить в двух направлениях: при освоении теоретического раздела учебной программы по дисциплине с использованием как традиционных средств обучения и средств ИКТ; при освоении практического раздела, однако в процессе практической деятельности студента с СПД значение технологий ДО снижается до минимума. Для полноценного использования средств ДО необходимо решить ряд проблем.

Ключевые слова: дистанционное обучение, спортивно-педагогические дисциплины, информационные коммуникативные технологии.

Petro Ladyka, Halyna Shandryhos, Viktor Shandryhos. Peculiarities of Applying of Distance Learning While Teaching of Sports-pedagogical Disciplines. In the article the authors raise a topical problem of applying of distance learning (DL) while teaching of sports-pedagogical disciplines (SPD). The purpose of this paper was to determine the peculiarities of usage of the methods of distance learning while teaching sports-pedagogical disciplines. Objectives: to examine the condition of applying of technologies of distance learning at the present stage of development of education; to define the peculiarities of the use of means of distance learning while teaching sports-pedagogical disciplines. It was determined the courses of usage of technologies of distance learning and problems that should be solved for effective applying of these technologies while teaching of sports-pedagogical disciplines. As the result of the study the authors found out that the modern level of development of informational technologies allows us to transit to absolutely different form – distance learning, and use the means of distance learning while teaching of sports-pedagogical disciplines. Applying of technologies of distance learning while teaching of sports-pedagogical disciplines should run in to directions: while mastering of theoretical part of the educational program in a discipline with the usage of traditional means of studying and means of informational communicative technologies; while mastering of practical part, but in the process of practical activity of a student with sports-pedagogical discipline meaning of technologies of distance learning lowers to the minimum. For full value usage of means of distance learning it is necessary to solve a range of problems.

Key words: distance learning, sports-pedagogical disciplines, informational communicative technologies.